

Ilustrirani **Slovenec**

Leto II. Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 21. februarja 1926, šte. 42. Stev. 8.

Monumentalna stavba frančiškanske cerkve v Ljubljani.

je eden najlepših spomenikov stavbne umetnosti na Slovenskem. Frančiškani so prebivali nekoč v l. 1233. zgrajenem poslopju na sedanjem Vođnikovem trgu, in sicer do l. 1785., ko je bil preurejen za gimnazijo (po potresu so zgradbo podrli, gl. sliko v št. 1. l. l.). Tedaj so se preselili v l. 1640. za auguštince zgrajeni sedanji samostan, katere je l. 1785. cesar Jožef II. pregnal in izročil poslopje oö. frančikanom. V samostanu (na levo od cerkve) je sedež provincialata sv. Križa za Slovenijo in provincialne prokuratorje. Redno biva v njem do 20 redovnikov-duhovnikov, ki vodijo dušno pastirstvo prostrane župnije. — Samostan ima tudi bogato, nad 30.000 zvezkov obsegajočo knjižnico.

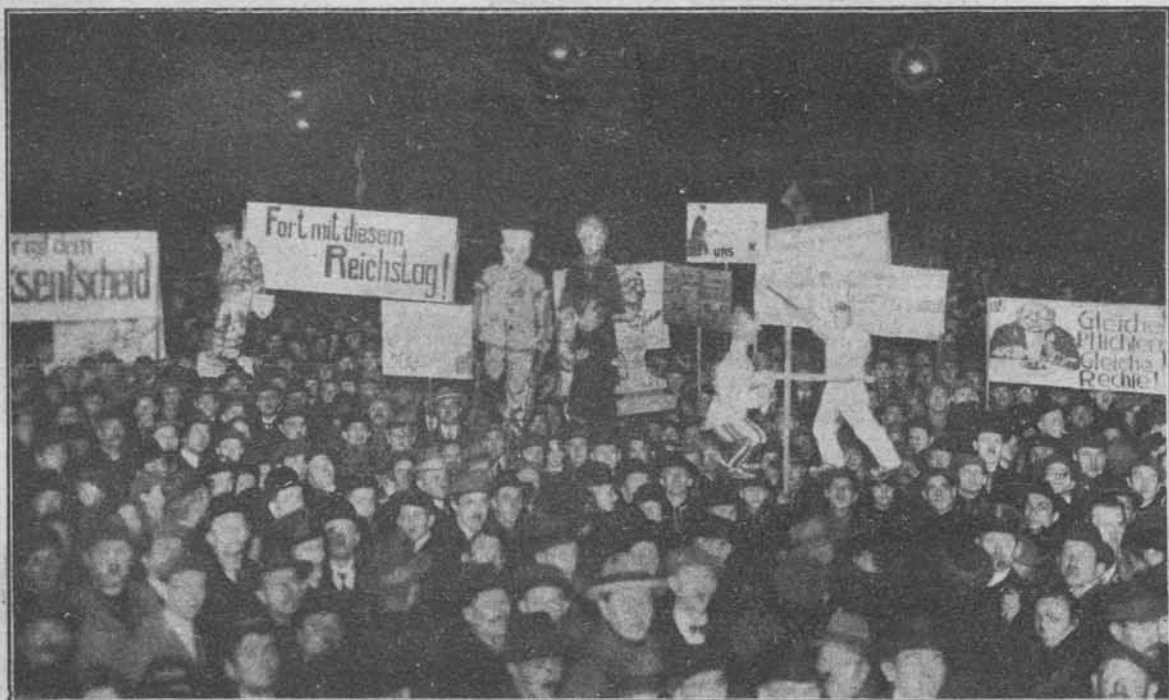
Albert Thomas,

bivši francoski minister, sedaj ravnatelj Mednarodnega urada dela, ki je pred kratkim obiskal v informativne svrhe tudi našo državo. Izvedel je lahko mnogo zanimivega, kajti ravno sedaj razpravlja »seljačka« RR vlada o odpravi še onih bornih ostankov socialne politike, ki jih ni uničil že PPŽ režim.

Palača »Mednarodnega urada dela« v Ženevi,

ki bo v kratkem svečano otvorjena. Ta urad je del Društva narodov in je zaposlenih pri njem nad 350 uradnikov. Njegov namen je izboljšati delavske razmere. Informativni članek o tem uradu objavi v eni prihodnjih števil »Socialna Misel«.

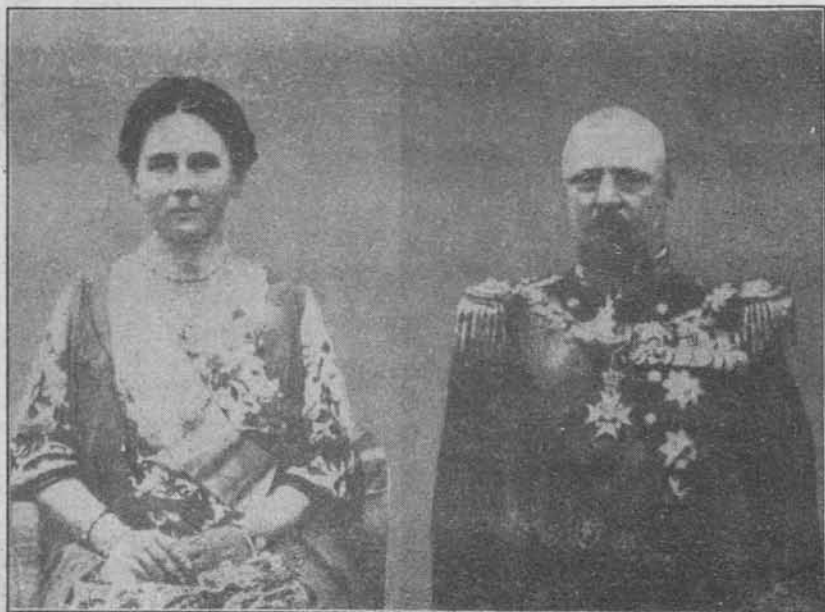
Velike demonstracije nemških komunistov v Berlinu,

ki so jih priredili v znak protesta, ker zahtevajo nemški vladarji od države ogromne odpravnine in so mnoge nemške stranke pripravljene ustreči njih zahtevam.

Ivan Vlkov,

novi bolgarski vojni minister. — Nova bolgarska vlada je že precej omilila prejšnji grozni režim Cankova, ki je sedaj predsednik sobranja (parlamenta).

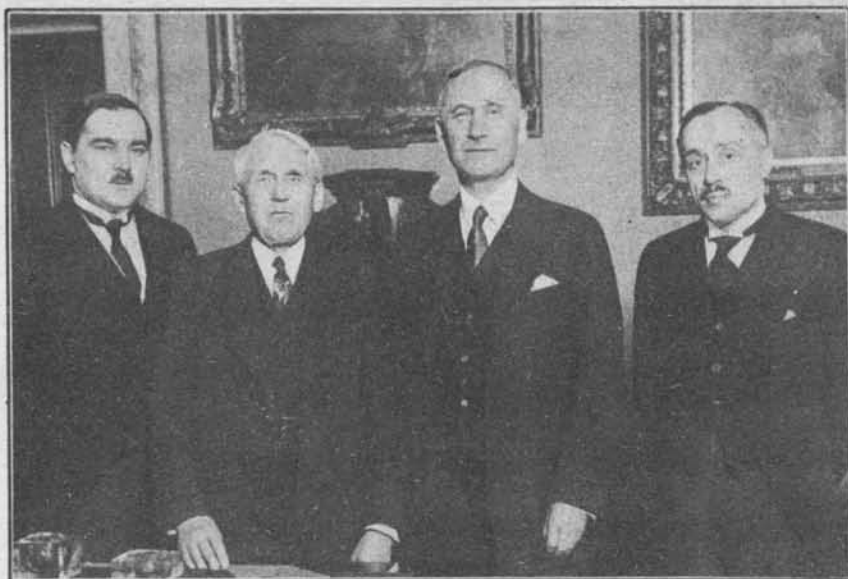

Nizozemska kraljica in njen soprog,
ki obhajata te dni svojo srebrno poroko.

Maršal Pilsudski,

znani poljski vojskovodja, ki je ob zadnji vladni krizi tudi jako vplivno posegel v poljsko politiko.

K potovanju našega fin. ministra Stojadinovića v Ameriko.

Kakor znano je odpotovala o božiču večja jugoslov. delegacija pod vodstvom fin. ministra, da uredi vprašanje naših dolgov v Ameriki. Po dosedanjih vesteh uspehi delegacije niso posebno ugodni. Na naši sliki vidimo (od leve na desno): dr. Stojadinovića, ameriškega zun. ministra Kellogga, našega poslanika v Washingtonu dr. Tresić-Pavičiča in našega delegata bivšega ministra Gjurića.

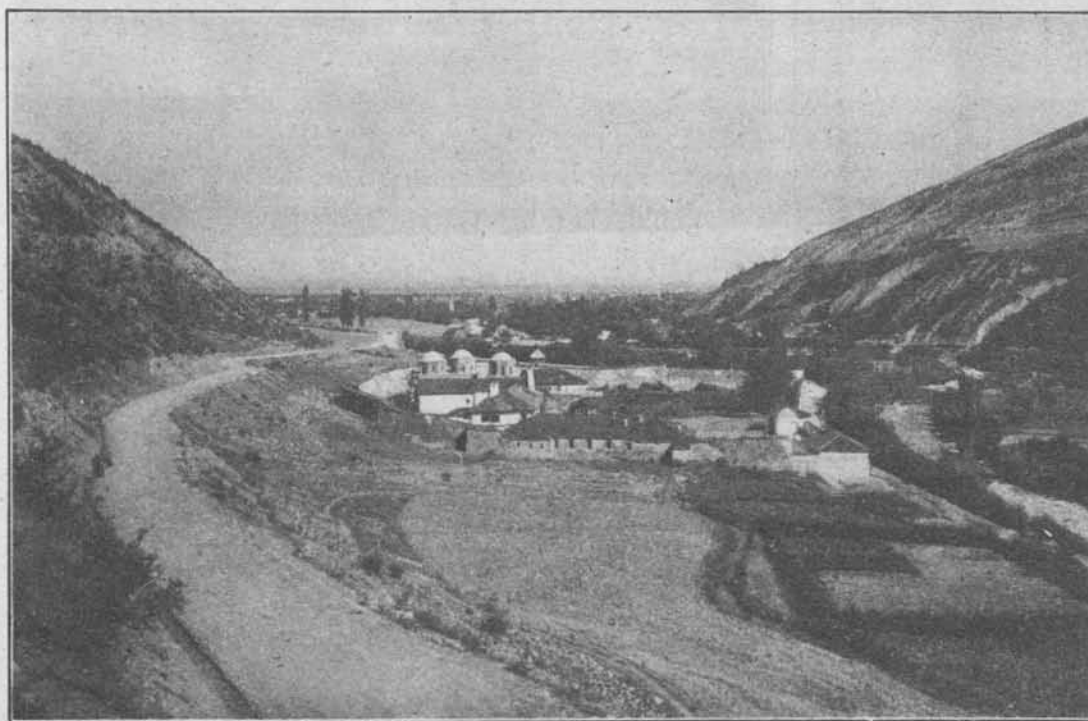
Joso Felicinović,

tajnik krščanske »Jugoslov. strokovne zveze za Dalmacijo«, katerega so že dvakrat obtožili komunizma, a je bil pri šibeniškem sodišču vselej oproščen.

Pavel Jesih

bivši tajnik »Hrvatskega katoliškega narodnega saveza« ter eden najmarljivejših organizatorjev in ideologov katoliškega gibanja na Hrvatskem, sedaj župnik v Preloščici pri Sisku.

Starodavna srbska »patriaršija« (spredaj)

iz XII. stoletja, pravi sedež srbskega patriarhata, v ozadju mesto Peć (Južna Srbija), glej sliki v zadnji številki).

Luka Čelović, belgrajski trgovec,

ki je volil pred kratkim belgrajski univerzi okroglo 30 milijonov dinarjev. — Domovinska ljubezen in požrtvovalnost Srbov bi morala biti vzgled tudi nam Slovencem. Belgrajska univerza, akademija in druge najvišje srbske narodne institucije štejejo celo vrsto dobrotnikov, ki so jim volili že milijone in milijone. Tudi mi Slovenci imamo marsikakega bogataša, ki živi in umira z milijoni, nabranimi v Sloveniji, a koliko takih dobrotnikov imajo doslej naša snujoča se znanstvena akademija, univerza, narodna galerija, Leonova družba itd.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Benedek Josip
(* 1848), šolnik.

Baebler Baltazar
(* 1880), kemik.

Bučar Franjo
(* 1861), pevec in režiser.

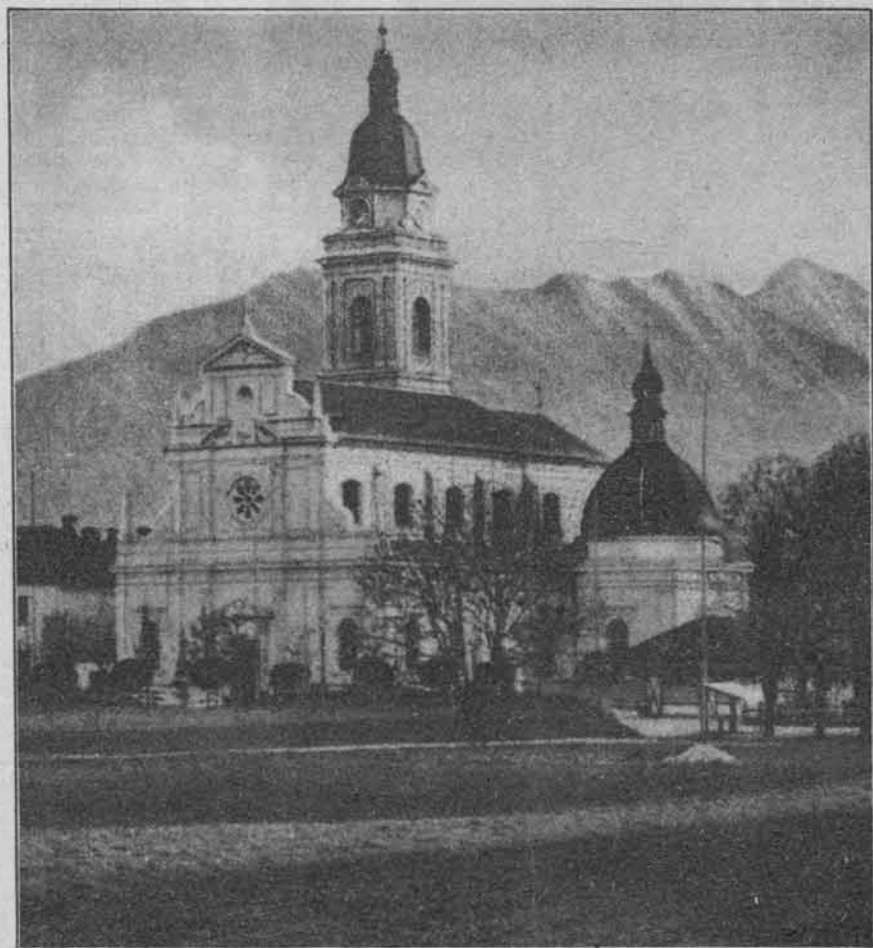

P. Florentin Hrovat,
roj. l. 1847., posvečen l. 1870., umrl
l. 1894., znani slovenski pisatelj.

P. Angelik Hribar,
roj. l. 1843., posvečen l. 1867., umrl
l. 1907., znani slovenski skladatelj.

Cerkev in samostan frančiškanske naselbine na Viču.
pri Ljubljani, zgrajena l. 1907., kjer bivajo redno po 4 redovniki-duhovniki in
oskrbujejo dušno pastirstvo obširne župnije.

Slovita božja pot Brezje na Gorenjskem.

Za sredi XV. stol. je stala tam skromna cerkva sv. Vida s stransko kapelico Matere božje. Začetek božje poti izvira iz l. 1863., ko se je dogodilo prvo čudežno ozdravljenje. Izprva so vršili službo božjo na Brezjah duhovniki iz Mošenj, ker je naval ljudstva vedno bolj naraščal, so poklicali tja frančiškane, ki so začeli graditi l. 1889. veličastno sedanjo cerkev in l. 1897. tudi samostan.

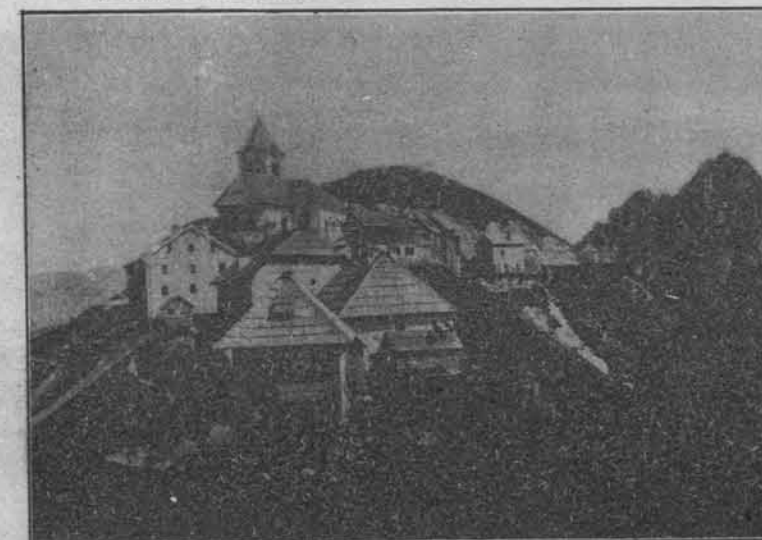
Veliki oltar ljubljanske frančiškanske cerkve,
umotvor znamenitega kiparja Fr. Robbe.

P. Regalat Čebulj,
sedanji provincial Slovenske
provincije sv. Križa.

P. Hugolin Sattner,
znani slovenski skladatelj, ki je
vstopil v franč. red. l. 1887.

Znamenita božja pot Sv. Višarje,

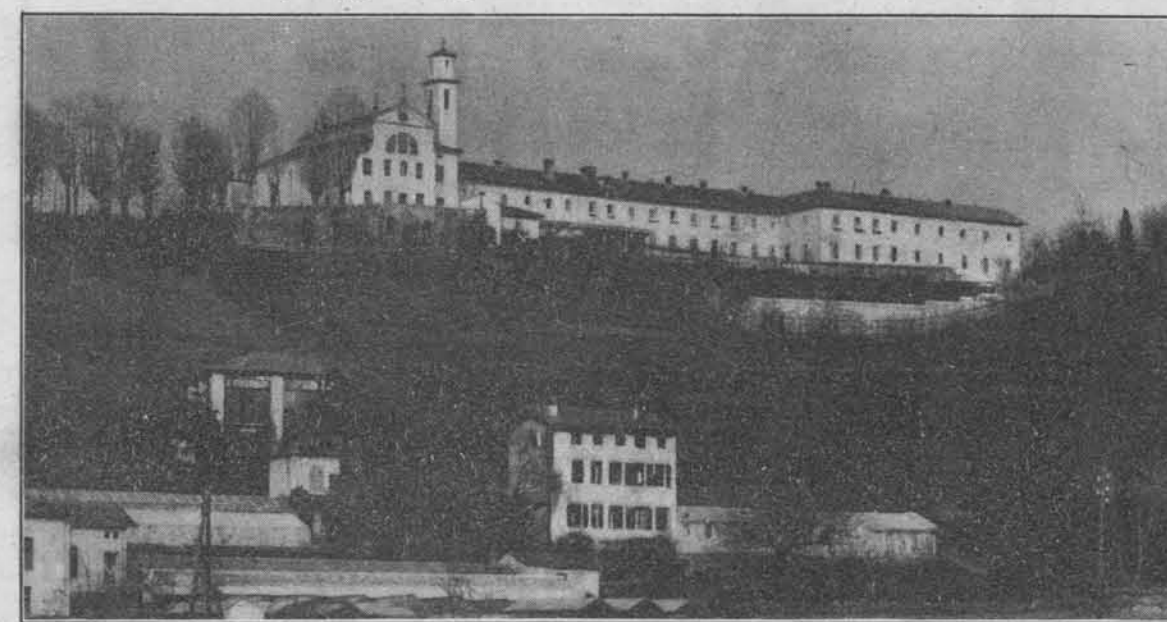
ki je v oskrbi oo. frančiškanov. Tamošnja cerkev je bila zgrajena okrog l. 1360., med vojno porušena do tal, a sedaj zopet popravljena.

Pogled na frančiškanski samostan v Kamniku,
ki je bil zgrajen l. 1493. Pod pritiskom protestantov so ga morali
frančiškani l. 1588. zapustiti za 89 let. Redno biva v njem 9 redovni-
kov-duhovnikov, ki vzdržujejo višjo gimnazijo za redovne klerike
in opravljajo dušno pastirstvo.

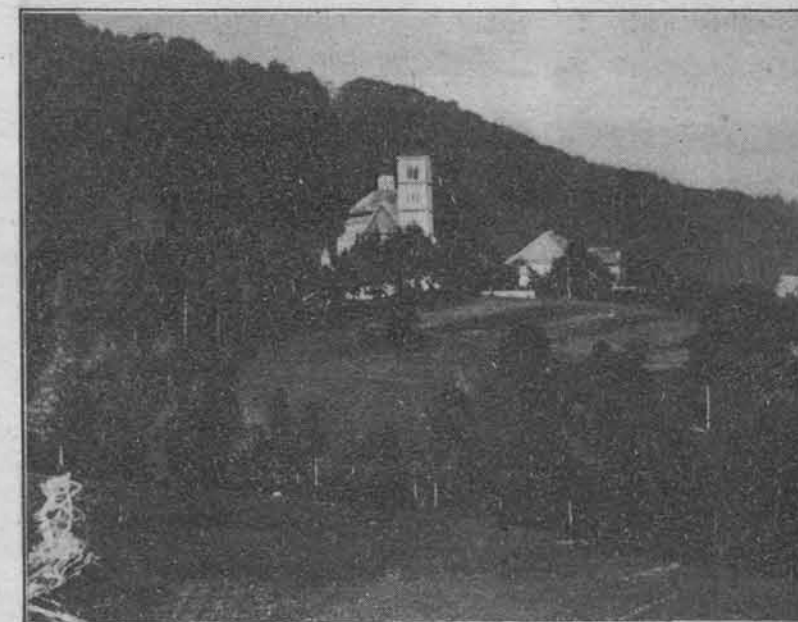
Frančiškanski samostan pri sv. Trojici v Slov. Goričah,
zgrajen l. 1662. za augušince. Ko so l. 1811. te pregnali, so ga prevzeli svetni
duhovniki, l. 1854. pa frančiškani. V njem biva redno 6 redovnikov-duhovnikov,
ki oskrbujejo dušno pastirstvo obširne župnije in pomagajo okoliškim faram.

Frančiškanski samostan na Kostanjevici pri Gorici,
ki ga je zgradil l. 1649. grof M. Turnski in ga izročil karmeličanom. Leta 1785. so te pregnali in ga
l. 1811. izročili frančiškanom. Med vojno je bil skoro popolnoma porušen, po vojni zopet popravljen,
a l. 1924. je laška vlada slovenske redovnike izgnala in v njem so se naselili italijanski.

P. Stanislav Škrabec,
roj. l. 1844., posvečen l. 1867., umrl l. 1918.,
dolgoletni urednik »Cvetja z vrtov sv.
Frančiška« in svetovno znani slavist.

Frančiškanska naselbina v Novi Štifi pri Ribnici.
Tamošnja cerkev je bila zgrajena l. 1671. a oo. frančiškani jo oskrbujejo
še od l. 1914. Lani je zgorela streha cerkve, ki je pa zopet popravljena.
Redno bivajo tam 3 redovniki-duhovniki.

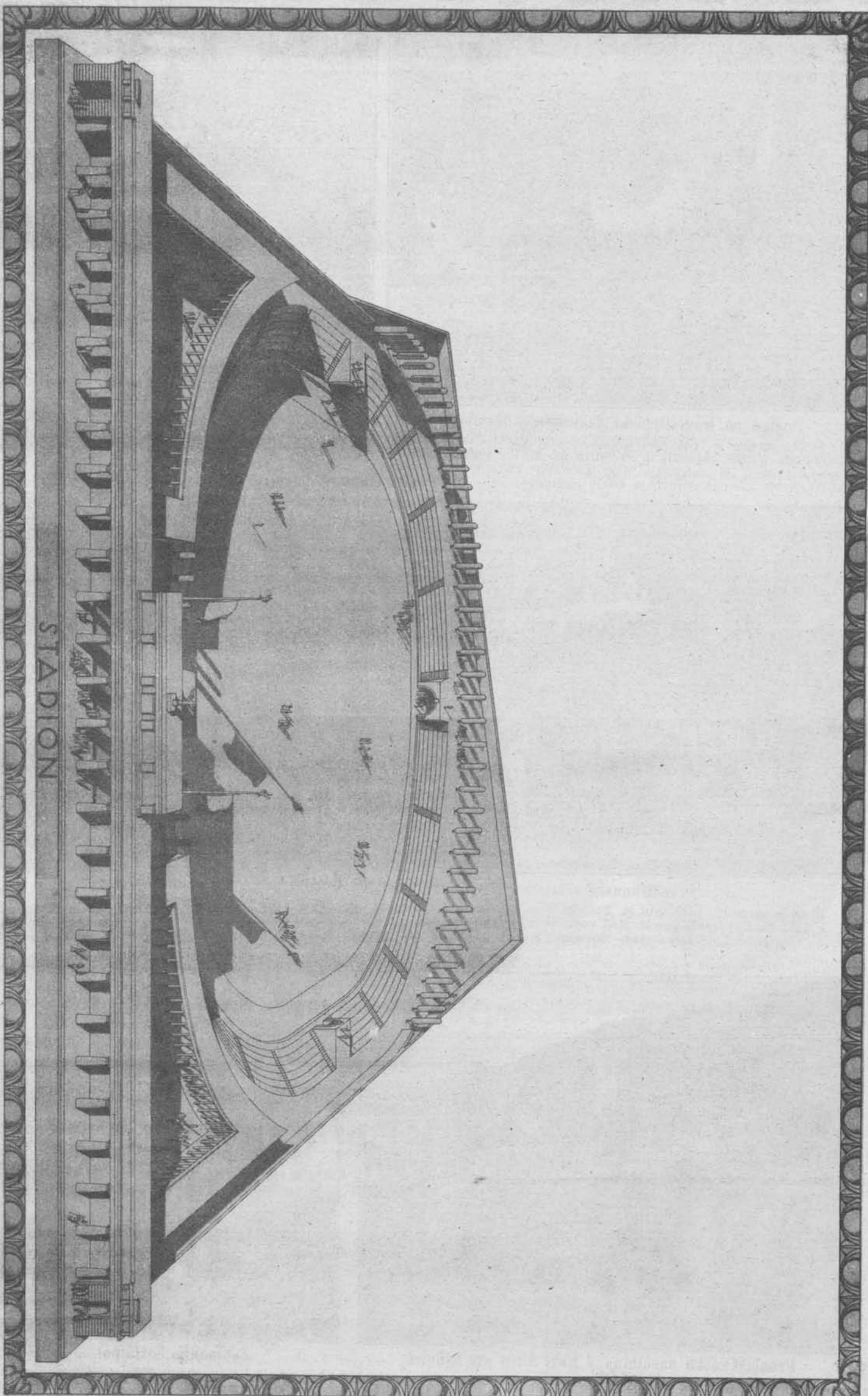

Znamenita božja pot na Sv. Gori pri Gorici.

Samostan je bil zgrajen l. 1565., toda frančiškani so bili pregnani iz njega
že l. 1786. ter jim je bil vrnjen šele l. 1900. Med vojno je bil s cerkvijo vred
popolnoma porušen (ruševine kaže naša slika) in v njem je našel smrt tudi
p. Fr. Ambrož, zadet od granate. Sedaj so ga zopet pozidali.

Prvi stadion na slovanskem jugu bo stal v naši slovanski Ljubljani in ga pridno grade.

Ljubljanski stadion, delo enega največjih živčnih slovanskih arhitektov, bo ponos Slovenije in kras njene prestolnice. Njegov obseg meri 778 m, od katerega bo zavzemalo samo stebrišče ob Dunajski cesti 150 m, v ozadiju bodo pa stali topoli. Sredi stadiona bo arena, dolga 145 m in široka 110 m, ob njenem robu bo pa 400 m dolgo tekališče. Okrog arene se dvigajo v 10 stopnjicah prostori za gledalce (5 m visoko in 18 m široko), okrog teh je pa 6 m široka krožna cesta. Med stebriščem in areno so veliki prostori, kjer bodo taborišča za telovadce in prostori za manjše vaje. Namenjen je stadion predvsem za velike slavnostne prireditve, saj spada med največje v Evropi. Njegova največja prednost bo ta, da bo permanenten, kajti začrtani leseni stadioni, ki se rabijo le nekaj dni, potem pa poderejo, so predrag luksus, ki nalagajo svojim organizacijam neznosljiva bremena, kar sta dobro pokazala n. pr. brnški orlovski in ljubljanski sokolski stadion. Ta stadion se bo gradil polagoma, zato bo pa vse tudi ostalo trajno. Ljubljana kot prestolnica slovanskega naroda potrebuje tak slavnostni prostor ob najrazličnejših prilikah, zato je bila gotovo sredna misel, da se preprosti portate za vsako posamezno priliko ter se osredotoči tozadevne izdatke za nekaj trajnega in res reprezentativnega, saj bo velike umetniške vrednosti, o čemur bo pa prišla strokovno študijo še ena prihodnjih števil »Doma in sveta«, strokovnjaki trdijo, da bo to najlepši stadion v centralni Evropi. Doselej je splošno že velik del arene, zgrajen ograjni zid ter tri najdaljše stopnišče. Letos se namerava izdelati fronta ob Dunajski cesti in v to svrsto se privedi velika elektna loterija z dobiki v skupni vrednosti 111.200 Din. Posamezne srečke, katerih nakup je narodna dolžnost vsakega zavezanega Slovenca, se prodajajo po 10 Din, naročajo se pa pri Društveni nabavni zadrugi v Ljubljani, Ljudski dom.

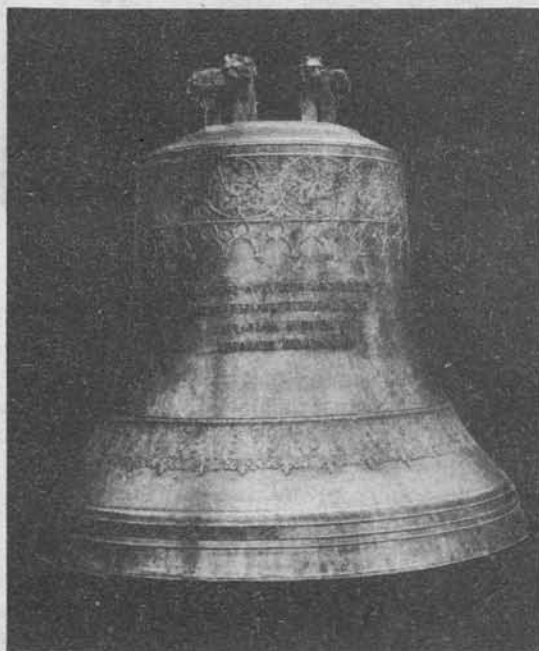
Iz življenja naših ameriških rojakov:

Cekveni pevski zbor v slov. naselbini sv. Jurija v So. Chicago pred ustanovitvijo cerkvenega pevskega društva »Zarja«. Slika je posneta na župnijskem vrtu.

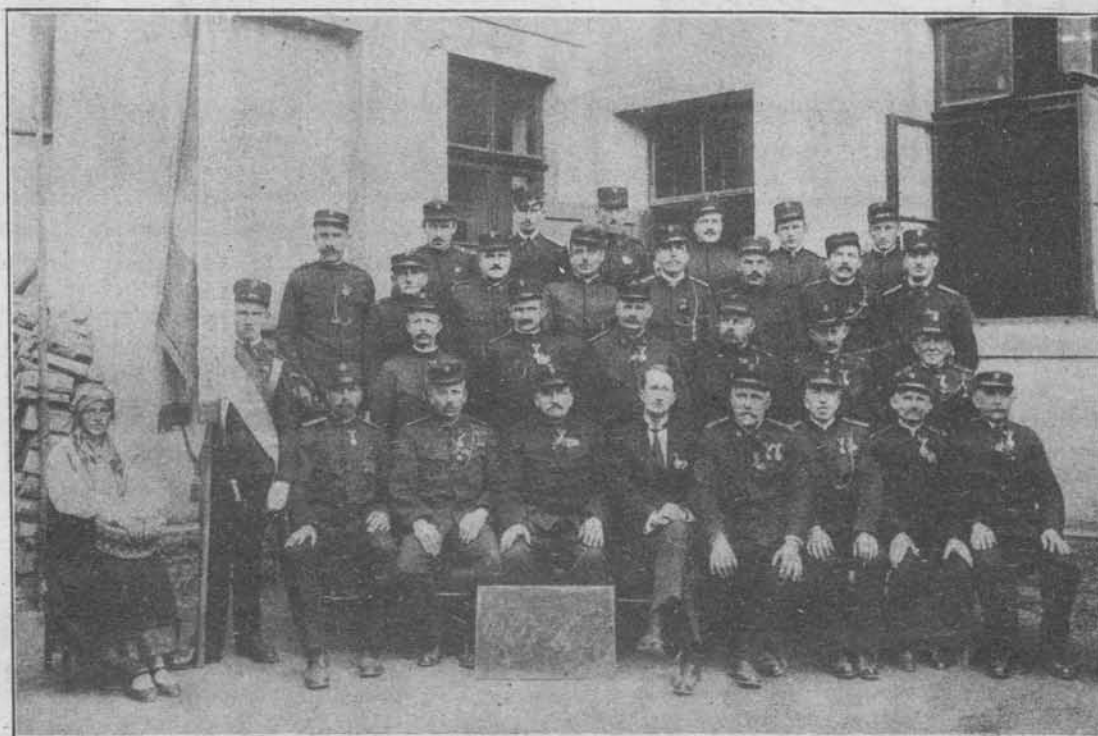
Dr. Viljem Baltič,

veliki župan ljubljanskega okrožja.

Spomin na lansko sveto leto.

Zvon v Črni pri Prevaljah posvečen lansko leto z napisom »Začel sem peti leta svetega, tisoč-devetstodvajsetpetega, ko je novo mašo pel, naš Alojzij Dervodel.«

Gasilno društvo na Koroški Beli.

z lani, ob priliki petindvajsetletnega članstva odlikovanimi člani v ospredju.

Letošnji smuški dnevi v Kranjski gori.

Udeleženci letošnjega voj. smuškega tečaja Fot. Kodella.

na Petelinjeku. Tekme so se vršile, kakor znano, od 8. do 10. t. m. z jako lepim uspehom.

Učitelji v letošnjem voj. smuškem tečaju: Fot. Kodella.

od leve na desno: Tavčar, Benkovič, Pogačar, Rus, Kveder, Smrdu, Šircelj, dr. Kmet in Kodella.

Slovenija v dobi seljačke Pašić-Radić-Pueljeve vlade in narodnega »sporazuma«.

Kar počne centralizem s Slovenijo, presega že vse meje, a najbolj žalostno je to, da še nismo imeli Sloveniji tako sovražne vlade, da ne bi dobila tudi med nami ljudi, ki ji služijo.

Frančiškani med Slovenci.

Nekaj let potem, ko je bil papež Honorij III. l. 1223. potrdil vodilo manjših bratov, je poslal sv. Frančišek svoje brate po svetu oznanjevat evangelij. P. Janez de Plano Carpino, ki je bil določen za misijonarja med Tatari, je med svojim popotovanjem prišel tudi na sedanjo Ogrsko, Hrvatsko, v Slavonijo in Bosno. Našel je tu ljudstvo udano raznim zmotam (bogomili i. dr.), zato je poklical tja še druge brate, ki naj bi ondi misijonarili.

L. 1228. najdemo že bosensko kustodijo sv. Križa s tedaj še maloštevilnimi samostani. Vsled svoje preprostosti so se frančiškani ljudstvu kmalu priljubili in že l. 1260. je morala biti ta bosenska kustodija razdeljena na osem drugih kustodij, ki so nosile skupno ime: bosenska vikarija. Obsegala je tedaj Ogrsko, Bolgarijo, Dalmacijo, Bosno in Slovenijo. Te kustodije so pač nekaj časa bile še združene, dokler se niso druga za drugo osamosvojile.

L. 1463. si je Mohamed II. podvrnil Bosno. Ker je mnogo kristjanov ušlo čez mejo in se je bal, da bi ostala zemlja brez prebivalcev opustošena, zato je dovolil frančiškanom, da smejo v osvojenem ozemlju izvrševati svojo službo. V strahu pa, da ne bi morda snovali kakih naklepov s krščanskimi knezi, jim je pod najstrožjimi kaznimi prepovedal vsako občevanje z inozemskimi samostani. To je dalo povod, da so se samostani izven Turčije l. 1514. združili v novo hrvaško-kranjsko provincijo sv. Križa z 29 samostani. L. 1783. je vsled dekreta cesarja Jožefa II. nastala nova začasna delitev. Hrvatski samostani so bili združeni v novo hrvatsko provincijo, kranjski in štajerski pa v kranjsko provincijo sv. Križa, dokler ni l. 1810. ilirski

guverner Marmont obeh provincij zopet združil v eno. Kljub poznejšim ločitvam in zopetnim združitvam, ki jih tu ne kaže naštevati, je končno ostalo vendar pri tem, da so bili l. 1900. vsi slovenski samostani združeni v eno kranjsko provincijo sv. Križa, ki je po prevratu prevzela pravilno ime: Slovenska provincija sv. Križa.

L. 1924. je provincija vsled zasedbe slovenskih krajev po Italijanih zgubila štiri samostane (Gorica, Sv. Gora, Pazin, Višarje), ki so jih prevzeli italijanski frančiškani, Žabnice, odnosno Višarje pa so prešle v oskrbo svetnih duhovnikov.

Provincija ima sedaj osem samostanov in tri naselbine v Sloveniji, oskrbuje pa tudi devet naselbin (župnij) v Združenih državah Severne Amerike. Skupno šteje 192 članov, od teh 102 duhovnika, katerih 80 deluje v Sloveniji, 1 v zasedenem ozemlju v Italiji, 2 na Kitajskem, 2 v Egiptu in 21 v Severni Ameriki; dalje 20 klerikov (od teh jih je 5 v Severni Ameriki), deloma bogoslovcev, deloma gimnazijcev in 70 bratov lajkov in tretjerednikov, od katerih jih je 62 porazdeljenih v slovenskih samostanih, eden je v Sveti deželi, eden v Firenzi v Italiji, 6 pa v Severni Ameriki.

O delovanju frančiškanov med Slovenci je težavno pisati, ker je to vprašanje še zelo malo preiskano. Naj zadostuje samo nekaj splošnih opazk. Delovanje frančiškanov tekom stoletij je bilo zelo mnogostransko, najdemo jih v šolah in cerkvi, delovali so na dušnopastirskem polju pa tudi lepo število znanstvenih in kulturnih delavcev šteje njihov red.

Dolgo vrsto let so oskrbovali frančiškani gimnazije v Pazinu, Karlovcu in Novem mestu. Vsepovsod v vseh svojih samostanih so delovali tudi v dušnem pastirstvu, deloma ker so imeli lastne župnije, deloma

pa so pomagali okoliškim župnikom. Kdo bi mogel popisati vse delo, ki so ga vršili bodisi kot misijonarji, spovedniki, pridigarji, voditelji III. reda itd.! Mimogrede naj omenim, da so ravno frančiškani najodločnejše nastopali proti krivim veram protestantizma in janzenizma. Trpeli so zaradi tega mnogotera preganjanja in bili že parkrat v nevarnosti, da povsem izginejo med Slovenci. Ko se bo pisala zgodovina katoliške cerkve med Slovenci, bo frančiškanskemu redu, ki je ž njo v tako tesnem stiku gotovo dala častno izpričevalo.

Pa tudi na kulturnem polju niso zaostajali. Imena pisateljev: p. Florentina Hrovata in p. Ladislava Hrovata, znanega slavista p. Stanislava Škrabca, skladateljev p. Angelika Hribarja, p. Hugolina Sattnerja, slikarjev p. Aleksandra Robleka in p. Blaža Farčnika, da omenim le par najnovejših, jasno pričajo, da frančiškanski red tudi na kulturnem polju ne zavzema zadnjega mesta.

Kakor rečeno je to le površen oris njihovega plodnosnega delovanja, kakršen more najti mesto na tem prostoru, še nepreiskana zgodovina bo pa te kratke podatke mogla izpopolniti in nuditi popolno sliko frančiškanskega delovanja med Slovenci.

A. T.

O g l a s i
v „Ilustr. Slovincu“
imajo največji ter trajni uspeh.
Zato inserirajte v njem.